

"Arkadaş! 'Katre' namındaki eserimde Kur'an'dan ilhamen takib ettiğim yol ile ehl-i nazar ve felsefenin takib ettikleri yol arasındaki fark şudur:.." remz'in tamamını izah eder misiniz?

Arkadaş! "Katre" namındaki eserimde Kur'an'dan ilhamen takib ettiğim yol ile ehl-i nazar ve felsefenin takib ettikleri yol arasındaki fark şudur:

Kur'andan tavr-ı kalbe ilham edilen Asâ-yı Musa gibi, manevî bir asâ ihсан edilmiştir. Bu asâ ile, kitab-ı kâinatın herhangi bir zerresine vurulursa, derhal mâ-i hayat çıkar. Çünkü müessir ancak eserde görünebilir.

Manevî asansör hükmünde olan murakabeler ile mâ-i hayatı bulmak pek müşkildir.

Vesaite lüzum gösteren ehl-i nazar ise, etraf-ı âlemi arşa kadar gezmeleri lâzımdır. Ve o uzun mesafede hücum eden vesveselere, vehimlere, şeytanlara mağlub olup caddeden çıkmamak için, pekçok bürhanlar, alâmetler, nişanlar lâzımdır ki yolu şaşırtmasınlar.

Kur'an ise, bize asâ-yı Musa gibi bir hakikat vermiştir ki; nerede olsam, hattâ taş üzerinde de bulunsam, asâyı vuruyorum, mâ-i hayat fişkırtıyor. Âlemin haricine giderek uzun seferlere ve su borularının kırılmaması ve parçalanmaması için muhafazaya muhtaç olmuyorum. Evet **إِنَّمَا هُوَ نُورٌ وَهُوَ الْغَيْبُ beytiyle, bu hakikat hakikatıyla tebârüz eder. (*)**

(*)İhtar: Kur'anın delâletiyle bulduğum yola gitmek isteyen için ve ona o yolu güzelce tarif etmek için, "Risale-i Nur Külliyatı" güzel bir tarifçidir...

Bu derste, Cenâb-ı Hakk'ın varlığı, birliği, sıfatlarının sonsuzluğu gibi İlâhî hakikatlere ermek isteyen kişilerin üç ayrı yolda gittikleri beyan ediliyor.

Birisi, manevi murakebeler ile hakikate ulaşmak. Murakebenin kelime manası, "incelemek, teftiş etmektir". Bu yol tasavvuf yoludur. Bu terakki yolculuğunu Üstat hazretleri "manevi asansörlere binip yükselme" olarak sunmuş oluyor ve bu yolun çok zor olduğunu ifade ediyor. Kaldı ki, bu yol ile hakikate erişen bir kişinin, kazandığı feyizleri, halleri başkasına aktarma gücüne de sahip değildir. Şairin, "Dili yok kalbimin ondan ne kadar bîzarım" dediği gibi, bu kişi de müktesebatını

başkalarına ilmen ve fikren aktaramaz. Ancak, muhatabına duacı olur ve Hak katında yüksek bir makama sahipse, onun hakikati bulmasına şefaathçi olabilir.

Fikir dünyasının “neden ve niçinlerle” dolu olduğu, toplum hayatında sefahatin düşünceleri boğduğu bu dehşetli asırda insanlara bu yolla faydalı olmak çok daha zorlaşmıştır.

İkinci yol ise ehl-i nazarın yoludur. Nazar, “fikir, düşünce” manasına da gelmektedir. Ve bu yol, kendi aklıyla hakikate erişmeye çalışan kelim alimlerinin ve felsefecilerin yoludur.

Bu kâinatın tek bir yaratıcısı olduğunu bilmek için arşa kadar çıkmaları, bütün alemleri birlikte görmeleri gerekecektir. Bu yol çok uzun ve çetin bir yoldur. “Vesveselere, vehimlere, şeytanlara mağlub” olunmaması için çok delillere ihtiyaç gösterir.

Akla gereğinden fazla önem vererek metafizik konuları bile onunla halletmeye çalışan ehl-i nazar, “vesaite”, yani sebeplere de yine fazla önem verdiklerinden hakikati bulmaları güçleşmiştir.

Metinde geçen, “uzun seferler ve su borularının kırılmaması” ifadeleri özellikle “teselsül” meselesine işaret etmektedir.

Allah’ın varlığını “teselsülün muhal olduğunu göstermekle” ispat etmeye çalışan Kelam âlimlerinde bu mana açıkça görülmektedir. Şöyle ki, onlar meselâ bir elmayı ağacın yaptığını, onu da bir önceki ağacın yaptığını söyleyerek tâ ilk ağaca kadar gider ve onun mutlaka bir yaratıcısı olması gerektiğini söylerler. Meyveyi ağacın, onu da bir önceki ağacın yaptığını farz etmekle “vesaiti lüzumlu” görmüşler, böylece onları, bilerek veya bilmeyerek, neticenin ortaya çıkmasında şart kabul etmişlerdir.

Teselsül için verdiğimiz ağaç örneğini, bütün bitki ve hayvan türlerine ve insan nevine de uygulayabiliriz.

Bütün varlıkların tâ ilk atalarına gitmeyi Üstat hazretleri borular döşemeye benzetiyor ve o uzun yolculukta birçok arızanın çıkabileceğine, birçok itirazların olabileceğine ve onları gidermek için çok deliller getirmek gerekeceğine dikkat çekiyor.

Üçüncü yol olan Kur’an yolunda bu uzun yolculuğa gerek yoktur. “Elmayı kim yarattı?” sorusunun cevabı doğrudan verilir. İnsanların elmaya olan ihtiyacını bilen Allah, elma ağacını bir elma fabrikası olarak yaratmış ve ondan insanların hem midelerini, hem göz zevklerini, hem koku alma duygularını tatmin eden bir meyve çıkarmıştır. Ne toprak, ağaç yapabilir, ne de ağaç insanları bilir, tâ ki onları giderecek bir meyve yapsın. Biz, akıllı, şuurlu ve en üstün bir varlık olduğumuz halde başımızdaki saçı kendimiz yapmadığımız halde, meyveleri o şuursuz odun parçasına nasıl verebiliriz!?..

İşte Üstat hazretleri, sebeplere hiçbir tesir vermeden her şeyi doğrudan Allah'ın yarattığını, her varlığın O'nun ilmi, kudreti, iradesi, rahmeti ve merhametiyle vücut bulduğunu ders veren bu üçüncü yolu, Asa-yı Musa'nın hangi şeye vurulsa hayat suyu çıkarmasına benzetiyor.

Bu vesileyle devir konusuna da kısaca temas edelim. Teselsül gibi "devir" de kelimelerinin Allah'ın varlığını ispatta kullandıkları bir metottur. Âlimlerimiz, bu yolu açıklarken genellikle şu örneği veriyorlar:

Yumurtayı kim yaptı? Tavuk.
Tavuğu kim yaptı? Yumurta.

O zaman, tavuğu aradan çıkarırsanız ilk yumurta ikinci yumurtayı yapmış oluyor. Bu ise bir şeyin kendi kendini yapması demektir ve muhaldir.

Kur'an'ın yolu ise şöyledir: Yumurtayı kim yaptı? Allah.
Tavuk yumurta yapamaz. Bizim, "Tavuk yumurta yaptı." dememiz mecazî manadadır. Tavuğu yumurta fabrikası olarak yaratan Allah, hem tavuğun yaratıcısıdır, hem de yumurtasının.

Bilindiği gibi, bir şeyin, meselâ, bir binanın yapılmasında takip edilen bazı safhalar vardır.

Birincisi, o binayı yapmaya bir istek, bir iştihak duyulacaktır.
İkincisi, onu yapmaya karar verilecektir.

Böylece binayı ortaya koymanın en önemli iki adımı atılmış olur. Sonra ilim, kuvvet gibi sıfatların yardımıyla sonuca varılacaktır.

Şimdi, örneğimizdeki tavuk, yumurta yapmaya ne iştihak duymuştur, ne buna karar vermiştir, ne de ilmini ve kuvvetini harcayarak bu sonuca varmıştır. O, sadece yemini yemekle meşgul olmuş, onu yaratan zat, onun vasıtasıyla yumurtayı yaratmış ve insanlara ikram etmiştir.